

בר מצוה (5)**מצוה ראשונה**

במסכת קידושין (לט.) שנינו: כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ. ובגמרא שם נידון הכיצד בקיום מצוה אחת בלבד זוכה אדם לכל הטוב הזה, ומוקי לה כגון שהוא במצב של מחצה עונות ומחצה זכויות, ואז אם עושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו הכריע עצמו לכף זכות וזוכה לשכר זה. שעשה מצוה אחת יתירה על זכויותיו. ומקשה ה"ל בספרו "תפארת ישראל": מדוע לא כתבה המשנה זאת בפירוש: כל העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו? ומיישב: פשטות המשנה מדברת באדם שנעשה עתה בר מצוה. שלא חטא כלל, וגם לא עשה מצוה תיכף אחר שנעשה בין י"ג ונתחייב במצוות, אם עשה מצוה אחת בלבד זוכה לכל אשר אמרנו בשביל מצוה אחת, כי מצוה אחת פרטית זוכה בה האדם הפרטי. ולכך קאמר במשנה: כל העושה מצוה אחת מטיבין לו וכו', ולא תני כל העושה מצוה אחת יתירה על זכויות שלו, לאשמועינן שאם אין לו זכויות ואין חובות שנעשה עתה גדול די לו במצוה האחת.

ספר

"דורון לדרשה"

הסמל של התפילין

יש להבין מה ראו ישראל לקבוע עיקר השמחה והביטוי של הכניסה לבר מצוה במצוה תפילין, ולכאורה הרי באותה מדה בכניסתו ל"ג הוא מתחייב בכל תרי"ג המצוות, ומה ראו לעשות את עיקר השמחה בהדגשה של מצוות תפילין? ויש לומר בזה יסוד גדול: דהנה סדר מצוה זו היא שמניחין קודם תפילין של יד ואחר כך תפילין של ראש, וזה כל יסוד ותוכן מצוה זו, שמתחילין בתפילין של יד שמרמזים ומכוונים כנגד חלק התורה 'מעשה' בידים, ללא דעת ומחשבה אלא כקבלת עול, ורק אחר כן מניח תפילין של ראש שהם כנגד כח הדעת שבמוח. וזה יחודו של יהודי, שמקדים את המעשה להבנת הדעת, כפי שהשיבו והקדימו ישראל נעשה לנשמע, וכאמור, אף 'חלות' זמן החיוב שנעשה בר מצוה נקבע באופן זה. ומדיוק הדברים במה שאמרו חז"ל (ע"ג:): כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה אלא דנעשו גרים גרורים ומניחין תפילין בראשיהם ותפילין בזרועותיהם וכו', כיון שרואים מלחמת גוג ומגוג וכו' כל אחד מנתק מצות והולך שנאמר: "ונתקה את מוסרותימו וכו'.. ע"כ. אנו רואים כאן שינוי באופן ההנחה, שמקדימין תפילין של ראש לתפילין של יד, שזה אופן העבודה של גוי, שמקדים את הנשמע שכלול ב"תפילין שבראש" לעשייה שמרומזת ב"תפילין של יד", לפי ששיטתם לנחלת ה' אינה מתוך

קבלת עול וביטול הדעת, אלא רק מתוך הבנה ורצון עצמי, ולכן אין קיום לעבודתם, ובשעת סכנה ובלבול, הרי הם מנתקים את מצותם והולכים, שנאמר: "ונתקה את מוסרותימו וכו'..". כל ילד, ביום הבר מצוה שלו צריך לקבל יסוד וסמל של "נעשה ונשמע" הרמוז במצות תפילין, לעשות ולקיים גם כשלא מבינים.

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "אמונה שלמה"

מה זה בר המצוה?

התרגום המילולי של בר הוא בן. בגיל שלוש עשרה שנה נעשה האדם בן מצוות. עד עתה כל המצוות שהילד קיים הם מצד מצות חינוך שיהיה מורגל במצוות לזמן החיוב.

המקור בתורה לגיל מצוות

בתורה לא כתוב באופן מפורש על המושג בר מצווה, מעבר לעובדה שישמעאל נימול בגיל שלוש עשרה שנה, וכן לגבי שמעון ולוי במעשה שכם שהפסוק משתמש בלשון "ויקחו איש" מכך למדו חכמים ש"איש" הוא רק אדם שמעל גיל שלוש עשרה. חכמי ישראל מתקופת הראשונים סברו כי המקור לבר מצווה בגיל שלוש עשרה כגיל קובע לחיוב מצוות נקבע בעקבות מסורת מדור לדור או בתור הלכה למשה מסיני. **המשנה** בפרקי אבות מציינת כי "בן שלוש עשרה למצוות". (פרק ה. משנה כה)

זמן בר המצווה

לרוב הדעות זמן הבר מצווה חל מיד בלילה בו האדם נכנס לגיל שלוש עשרה (אור לתאריך היום הולדת). אמנם יש הסוברים כי זמן הבר מצווה חל רק במלואת שלוש עשרה שנים ויום אחד, כיון שלא ניתן לשער במדויק את זמן הלידה, לכן יש שחששו לדעת שיטה זו לחומרא.

המלקט

מנהג לתת צדקה ביום הבר מצוה

ביום הבר מצוה מנהג ישראל שהנער ייתן צדקה מכספו הפרטי לפני תפילת שחרית וכן לפני תפילת מנחה, ומה טוב וכדאי שגם האבא והאמא יתנו צדקה לזכותו.

המלקט

חינוך

עד גיל שלוש-עשרה חייב האב לחנך את בנו לתורה ולמצוות, ומגיל זה ואילך הבן עומד ברשות עצמו והופך לאדם שווה זכויות וחובות בכל תרי"ג המצוות "בן שלוש-עשרה למצוות" (אבות ה', ב'). החל מגיל שלוש-עשרה ניתן לצרף את הנער למניין ולכל דבר שבקדושה: לקדיש, לקדושה, ל"ברכו", לעלייה לתורה ולעלייה לדוכן, אם כהן הוא. כאשר מגיע הילד לגיל

שבו הוא נחשב "איש", כשהוא כבר אחראי למעשיו והוא בר דעת במידה מספקת לקבל אחריות, הוא מתחייב בכל המצוות. המצווה הראשונה בתרי"ג המצוות שחייב הילד שמלאו לו שלוש עשרה שנים, היא קריאת שמע בתפילת ערבית. מכיון וביהדות היום מתחיל עם צאת הכוכבים, כפי שנאמר בכריאת העולם (בראשית א, ה'): "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד", הערב קודם לבוקר. גם זו הסיבה, שששה סדרי משנה פותחים בשאלה: "מאימתי קוראים את שמע בערבית ?" *המלקט*

התפילין חלק ממהות יהודי

במסכת סוכה (כה.) מקשים התוספות על דעת רש"י שסובר ששלוחי מצוה פטורין גם בחנייתן, לפי שלשיטתו העוסק במצוה פטור מן המצוה גם כאשר יש באפשרותו לקיים שניהם, ואם כן, קשה, אטו מי שיש לו תפילין על ראשו יהא פטור מקיום כל המצוות? וליישב זאת נראה שהנה באמת גדר החיוב להניח תפילין אינו כשאר חיובי המצוות, אלא זה נוגע לעצם מהות יהודי, שצריך להיות מעוטר תמיד בתפילין שמצוותן מעיקר הדין כל היום. ועל יהודי זה שיש עליו תפילין הטיילה התורה את קיום כל המצוות, נמצא שהיות התפילין עליו אינו בכלל דין עוסק במצוה פרטית שפטור מן המצוה, אלא זו מצוה כללית שנוגעת לעצם מהותו כיהודי.

ספר "דורות לדורשה"

התחיל לרקוד שנמצאו התפילין פסולות

מסופר על יהודי כבן חמישים שנה ששלח תפילין לבדיקה. והנה לאחר עשרות שנים גילה המגיע כי ישנה טעות הקיימת בתפילין משעת כתיבתן הפוסלת לכל הדיעות. כששמע היהודי את 'הבשורה' החל לצאת בריקוד סועד. ברגע הראשון חשבו בני משפחתו כי מרוב צער על עשרות שנים שלא הניח תפילין, אבד את שפיות דעתו עד כדי כך, אולם כשניסו לדבר איתו הבינו שהוא צלול מאוד ודעתו מיושבת עליו. שאלו הסובבים אותו: מדוע הינך שמח ורוקד על זה שמצאו שתפיליך פסולות מהיום הראשון? הרי למעשה לא הנחת תפילין עד היום ומה לך כי יצאת בריקוד? ענה הלה: פשוט מאוד, אם לא היו מגלים זאת כעת, מי יודע עוד כמה זמן הייתי ממשיך להניח תפילין פסולות ולהפסיד את מצות הנחת תפילין. אחרי שגילו זאת, לפחות מהיום אזכה לקיים מצות הנחת תפילין כמו שצריך.

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "אמונה שלמה"

גדול מצוה ועושה

המספר שלוש עשרה בגימטריא = אחד (א, ח, ד=13) וכן שלוש עשרה בגימטריא = אהבה (א, ה, ב, ה=13) לרמוז שמיום זה והלאה נעשה הנער דבוק בבוראו שהוא אחד ושמו אחד, והרי הוא מצוה ועושה ומקיים את מצוות ה' באהבה!

ספר "אמונה שלמה" מאת הרב זילברשטיין שליט"א

הלכה: נמצאה מדבקה בתחתית התפילין

מעשה באדם שהניח תפילין ונמצאה מדבקה בתחתית התפילין כנגד הפרשיות, ורוב התפילין היו ללא מדבקה, האם יצא ידי חובה או שמא נחשב הדבר לחציצה וחייב להניח תפילין שנית? תשובה: אם המדבקה נמצאה בתפילין של ראש, אפשר בדיעבד לסמוך על שיטת הרשב"א שסובר שבתפילין של ראש לא נאמר דין חציצה (שו"ע אר"ח סי כז ס"ה). אולם אם נמצאה על התפילין של יד, תלוי הדבר אם היתה על מיעוט שטח התפילין, אינו חוצץ בדיעבד וכמו ששינונו (יר"ד קכ ס"ג) שכלי שהטבילוהו ולא הסירו את כל החלודה מעליו אם היא על מיעוט שטח הכלי, ואינו מקפיד עליו אינו חוצץ. ומסתבר שהוא הדין במדבקה הדבוקה לתפילין אם הוא מיעוט ואינו מקפיד אינו חוצץ ויתכן גם שבטל לתפילין *ספר "אמונה שלמה" מאת הרב זילברשטיין שליט"א*

פתגם: מה להגיב? לעיתים לא להגיב, זו התגובה.

ספר "שמחלה"

חקירה: אין השבועה חלה על השבועה

לא יכולה לחול (תוצאה), או שהמעשה לא נחשב לשבועה (פעולה) (הגר"ח סטנסיל רא).

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: שאלת חכם: עני מרוד הסב אל שולחנו של עשיר קמצן. הגישו לפניו קציצה של בשר, הציץ בה וראה, שהלחם מרובה בה מן הבשר, היה חוכך בדעתו ומהסס, משנשאל לסיבת היסוסו, נענה ואמר: דומני שיש שאלה בקציצה זו. שאלה? תמה בעל הבית, הלא הבשר הוא חלק למהדרין! נתחייך העני ואמר: לא לבשר אני חושש, כי אפילו אם נמצא בו חשש כלשהו הריהו בטל בשישים, השאלה נוגעת לעצם הקציצה שאם חייבת היא בהמוציא. *ספר "חוד וחלק" חלק ד' (דף עט)*

מזל טוב לנכדי יונדב בן צוריאל נ"י, שיזכה להיות

גדול בתורה

שבת שלום

*יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, אברהם בן חנה רחל שרה, הדסה אסתר בת רחל בחאל קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, אסתר בת רחל, מאיר חיים בן גבי זווירה, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קאריין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה. **זיווג הנון:** נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה, מרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. **לעילוי נשמת:** גינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה, נתניאל יאיר בן מרים יהודית, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, נסים חי הורבט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נגימה.*

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr